

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Інженерно-енергетичний факультет
Кафедра методики професійного навчання**

**БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА
ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ**

Методичні рекомендації

**до виконання індивідуальних завдань самопідготовки здобувачами
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОП «Туризм»
спеціальності ІЗ «Туризм і рекреація»
денної та заочної форми здобуття вищої освіти**

**Миколаїв
2026**

УДК 331.45:331.462

Б39

Друкується за рішенням методичної комісії інженерно-енергетичного факультету Миколаївського національного аграрного університету. Протокол № 5 від «19» лютого 2026 р.

Укладач:

В. М. Курепін – канд. екон. наук, доцент кафедри методики професійного навчання, Миколаївський національний аграрний університет

Рецензенти:

С. І. Ушкац - кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент, кафедри екології та природних технологій, керівниця навчально-тренінгового центру «First aid» Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

С. Є. Жуковський – начальник навчально-методичного центру ЦЗ та БЖД Миколаївської області.

© Миколаївський національний аграрний університет, 2026

Зміст

Вступ	4
Опис навчальної дисциплін «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці»	6
Передумови для вивчення дисципліни у структурі навчальних дисциплін	10
Порядок вивчення дисципліни	11
Перелік та короткий зміст лекцій для самопідготовки, питання для виконання індивідуальних завдань самостійної підготовки здобувачами	12
Методичні вказівки до виконання індивідуального завдання самопідготовки	30
Загальні вимоги до оформлення роботи	30
Оформлення титульного листа індивідуального завдання самопідготовки	31
Оформлення змісту індивідуального завдання самопідготовки	31
Оформлення основної частини індивідуального завдання самопідготовки	31
Оформлення ілюстрацій	32
Побудова таблиць	32
Позначення формул	33
Посилання	33
Оформлення переліку прийнятих скорочень індивідуального завдання самопідготовки	34
Оформлення списку літератури індивідуального завдання самопідготовки	34
Оформлення додатків індивідуального завдання самопідготовки	34
Додатки	35
Оформлення титульного листа індивідуального контрольного завдання	35
Список літератури, потрібний для освоєння теоретичних питань та вирішення індивідуальних робіт самопідготовки	36

Вступ

Для забезпечення високого рівня якості освіти методика викладання повинна бути направлена не лише на дослідження теоретико-методичних аспектів, а і на готовність молодого фахівця до реалізації знань на практиці. Вагому роль у підготовці молодих фахівців відіграють заклади вищої освіти. Під час навчання молодий фахівець повинен отримати не лише знання, вміння й компетенції, а і практичний досвід. Підходи до навчання й отримання вищої освіти не повинні бути обмежені знаходженням здобувачів вищої освіти в аудиторії. Як відомо, найкраще вчиться людина, якщо її роль активна, коли може бути проявлена ініціатива у вирішенні поставленого завдання, коли розкриваються особистісні якості людини. Особливо актуальним є питання у контексті інтеграції вищої освіти до Європейського освітнього простору, її адаптації до високого рівня конкуренції із європейськими закладами вищої освіти, у тому числі у контексті формування кваліфікованих кадрів для ринку праці. З огляду на суттєвий вплив глобалізаційних трансформацій (соціальна глобалізація), у тому числі у освітньому просторі, експерти Всесвітнього економічного форуму у Давосі сформуvalи ключові навички, якими повинні володіти молоді фахівці з метою успішного працевлаштування, адаптації до умов ринку праці й кар'єрного зростання: комплексне розв'язання проблем; критичне мислення; креативність; взаємодія з людьми; уміння керувати людьми; емоційний інтелект, уміння формувати власну точку зору та приймати рішення; орієнтація на клієнта; уміння вести переговори; гнучкість розуму.

Актуальність формування зазначених навичок пов'язана із тим, що сучасні роботодавці дедалі частіше шукають не просто виконавців, а людей, які готові мислити поза шаблонами. Працівник майбутнього повинен бачити «крізь час» й втілювати у життя ідеї, які до нього ніхто не пропонував. Технологічна грамотність й емоційний інтелект повинні бути доповнені розумінням емоції, намірами й мотивацією людей, вмінням скерувати їх у належне русло. В основу навичок увійшла когнітивна гнучкість або гнучкість розуму – уміння обмірковувати декілька речей одночасно. Саме тому підготовка молодого фахівця у закладах освіти повинна бути налаштована на навчання спілкуванню з людьми, вмінню

керувати, розуміти й домовлятися, здатності приймати рішення, генерувати й сприймати креативні ідеї. Майбутнє – це період, коли головною цінністю стає мозок, емоції й розвиток. Сучасність вимагає від фахівця з вищою освітою вчитися і далі на робочому місці, темпи зміни життя в усіх напрямках набирають обертів, і для того щоб встигнути за ним, необхідно постійно адаптуватися.

Отже, якщо молодь має знання і компетенції, які формують її світогляд, власну думку, можливість реалізовувати та експериментувати на практиці, це дасть йому можливість у майбутньому легко змінювати себе залежно від умов середовища у якому він буде знаходитися. Для цього у молоді необхідно розвивати творчий потенціал, можливість мислити, обґрунтовувати поставлені завдання та вирішувати їх. Підвищення вимог до молодого фахівця обумовлена потребами ринку праці, особливо у галузях безпеки, які потребують розробки й впровадження нових інноваційних рішень.

В таких умовах постійної уваги потребують проблеми, які пов'язані з забезпеченням безпеки населення, захистом економічного потенціалу територій, збереженням оточуючого середовища. Тому сьогодні, як ніколи, підвищується роль фахівців з вищою освітою, які мають певний світогляд та уявлення не тільки про забезпечення особистої безпеки, але й володіють знаннями та вміннями щодо організації безпечної життєдіяльності тієї ланки суспільного буття (виробництва), у якій вони працюватимуть. Саме такі питання розглядаються при вивченні дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» і тому в умовах сьогодення вона є достатньо актуальною.

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» дозволяє розвивати логічне мислення та спонукає до саморозвитку з огляду на динамічність зміни процесів та явищ в усіх галузях та сферах національної безпеки.

Опанування сутності навчальної дисципліни дозволяє сформувати визначену систему компетентностей та досягти програмних результатів навчання.

Мета методичних вказівок - визначити зміст і обсяг дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці», що вивчаються

здобувачами вищої освіти освітньої програми «Туризм» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 2-го року очної (денної) форми навчання спеціальності 242 «Туризм і рекреація» Миколаївського національного аграрного університету, а також допомогти їм у практичній реалізації набутих знань при виконанні індивідуального завдання самопідготовки, що є основною формою поточного контролю успішності студентів.

Робочою програмою навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» передбачено самостійне вивчення тем навчальної дисципліни, самостійну підготовку до практичних занять та виконання індивідуального завдання самопідготовки до виконання якого вони приступають після вивчення теоретичної частини курсу.

Мета виконання індивідуального завдання самопідготовки – надати майбутньому фахівцю в галузі охорони праці, управління охороною праці теоретичні знання та практичні навички для вирішення проблем організації та технічного забезпечення безпечних та нешкідливих умов праці на об'єктах майбутньої професійної діяльності, тобто надати йому умови та можливість самостійно приймати управлінські та інженерні рішення з безпеки праці на промислових підприємствах; здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми технічного і технологічного характеру, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у виробничих умовах підприємств сфери обслуговування. Вирішення цих питань на практиці неможливе без практичних навичок. Для цього необхідно, щоб здобувач вищої освіти самостійно міг користуватися науково-технічною літературою та довідниками; аналізувати небезпечні ситуації того чи іншого процесу, самостійно вирішувати різноманітні питання безпечних умов праці при практичній діяльності.

Методичні вказівки, розроблені відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» включають в себе такі головні частини: вступ, опис навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці»; передумови для вивчення дисципліни у структурі навчальних дисциплін; порядок вивчення дисципліни; перелік та короткий зміст лекцій для самопідготовки, питання для виконання індивідуальних завдань самопідготовки здобувачами;

методичні вказівки до виконання індивідуального завдання самопідготовки; список літератури, потрібний для освоєння теоретичних питань та вирішення індивідуальних робіт самопідготовки.

2 Опис навчальної дисципліни

«Безпека життєдіяльності та основи охорони праці»

Під час вивчення навчальної дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні технології навчання, які включають системний набір прийомів та засобів з організації освітньої діяльності, охоплюють процес навчання від мети до програмних результатів. У освітньому процесі використовується освітня платформа Moodle, яка дозволяє використовувати дистанційні підходи у опанування навчального матеріалу, технології Jitsi Meet, а також презентаційні матеріали.

Сформовано матеріал щодо реформи законодавства з безпеки та гігієни праці; нових підходів застереження ризиків; системи забезпечення здоров'я працівників, атестації робочих місць як оцінки ризиків професійних захворювань; реформи Держпраці, прав держави та бізнесу, діджиталізації процесів тощо.

Інформація представлена у освітній платформі Moodle.

Передбачені неформальні освітні заходи. Здобувачам пропонуються протягом вивчення дисципліни: індивідуальні завдання, участь у вебінарах та семінарах з світоглядних, методологічних проблем, участь у відкритих лекціях та диспутах, які проводяться в тому числі поза межами навчального закладу. Здобувачам пропонується пройти курси «Академічна доброчесність в університеті», «Школа свідомого громадянина» на платформі ВУМ. Здобувач має право самостійно обирати напрям і вид неформальних освітніх заходів. Оцінка їхніх результатів відбувається за наявності документального підтвердження (сертифікат, свідоцтво, програма, запрошення тощо). Перезарахування дисципліни або окремих тем відбувається за бажанням здобувача на підставі нормативної внутрішньої документації та Положень МНАУ.

Передбачені інформальні заходи освіти. Передбачається, що здобувач у ході життєвого досвіду має застосовувати здобуті знання та результати, наприклад, вивчаючи наступну тему чи готуючись до всіх видів

робіт. І навпаки – здобувачі використовують життєві приклади для трансформації їх в освітній процес, зокрема щодо обліку.

Можливості набуття програмних результатів в умовах інклюзивної освіти. Набуття програмних результатів в умовах інклюзивної освіти здійснюється відповідно до Положення про організацію інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами у Миколаївському національному аграрному університеті із застосуванням особистісно орієнтованих методів навчання та з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності усіх здобувачів вищої освіти, рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку здобувачів вищої освіти (за наявності), що надається інклюзивно-ресурсним центром.

В університеті вхід облаштовано пандусом. Є кнопка виклику чергового. Є відповідальні особи, які організують освітній процес (декан, заступники декана, куратор).

Можливість дистанційного (або очно-дистанційного) навчання через:

- систему Moodle <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=4008> лекційний матеріал, практичні завдання, завдання на самостійне опрацювання; інформація для неформальної освіти);

- платформу онлайн-занять Zoom – для проведення індивідуальних практичних занять, консультацій тощо;

- електронний репозитарій МНАУ – для використання інформаційних матеріалів (<https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=4008>);

- аудіо- та відеоповідомлення з лекційним матеріалом, поясненням особливостей завдань та напрямками їх виконання тощо;

- спілкування через електронну пошту (kurepin@mnau.edu.ua) та телефонний зв'язок;

- залучення до освітньо-наукових заходів в онлайн-режимі;

- індивідуальний підхід до викладення матеріалу навчальної дисципліни;

- можливість залучення до освітнього процесу куратора академічної групи та людини, яка знаходиться поряд з здобувачем вищої освіти з особливими освітніми потребами (батьки, сестра, брат та інших).

Мовна підготовка. Дисципліна викладається українською мовою.

Форми навчання. Денна (дистанційна, змішана – за наказом по університету, наприклад у зв'язку із дотриманням карантинних заходів чи воєнного стану). Освітній процес реалізується у таких формах: навчальні заняття (лекційні заняття, практичні заняття, консультації), індивідуальні завдання, самостійна робота, контрольні заходи.

Методи навчання. Пояснювально- ілюстративний (лекції з елементами диспуту, презентації, навчальна і методична література), інструктивно- репродуктивний (практичні заняття і завдання), проблемного викладу (пізнавальні завдання порівняння різних точок зору), евристичний (проведення колоквиумів з пошуком рішення висунутих у навчанні пізнавальних завдань), дослідницький (аналіз матеріалу, завдання пошукового характеру).

У процесі навчання всі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених правил провадження освітньої та наукової діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників такої діяльності та мають на меті забезпечувати довіру до результатів навчання та наукової діяльності, з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Кодексу академічної доброчесності у Миколаївському національному аграрному університеті та інших документів. Усі академічні тексти (освітні та наукові) здобувачів вищої освіти обов'язково перевіряються щодо їх відповідності принципам академічної доброчесності, у т. ч. за допомогою програми StrikePlagiarism.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час створення академічних текстів. Автором (співавтором) освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору є особа, яка зробила особистий інтелектуальний внесок до проведення дослідження, безпосередньо брала участь у його створенні та несе відповідальність за його зміст. Під час оприлюднення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору мають бути зазначені всі його автори. Не допускається зазначати як автора освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору особу, яка не відповідає

критеріям, визначеним абзацом першим цієї частини. Якщо у проведенні дослідження або створенні освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору брали участь інші особи, що не вказані як його автори, це має бути зазначено у творі із визначенням внеску кожної такої особи.

Освітній (освітньо-науковий, науковий) твір має містити достовірні відомості про використані методи, джерела даних, результати дослідження та отримані наукові (науково-технічні) результати. Якщо під час проведення дослідження та/або створення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору були використані розробки, наукові (науково-технічні) результати, що належать іншим особам, це має бути зазначено в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі з посиланням на джерело їх оприлюднення. Використання загальновідомих фактів чи ідей не потребує окремого зазначення. Усі текстові запозичення, що використовуються в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі (окрім стандартних текстових кліше), мають бути позначені з посиланням на джерело запозичення. Текстові запозичення мають бути позначені у спосіб, який дозволяє чітко відокремити їх від власного тексту автора (авторів). У разі використання автором (авторами) власних, розробок, наукових (науково-технічних) результатів, які були оприлюднені раніше, він (вони) мають зазначити це в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі.

Дотримання вимог академічної доброчесності для здобувачів освіти. Здобувачі освіти зобов'язані виконувати вступні, навчальні, контрольні, кваліфікаційні, конкурсні та інші види завдань самостійно. Самостійність у виконанні завдання означає, що воно має бути виконане: для індивідуальних завдань – особисто здобувачем, а для групових завдань – лише визначеною групою здобувачів, без втручання інших осіб, під керівництвом та контролем викладачів, що визначені як керівники, та затверджені відповідно до нормативної документації закладу вищої освіти з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей осіб з особливими освітніми потребами; якщо умови або характер завдання передбачають обмеження у можливих джерелах інформації – без використання недозволених джерел інформації. Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм. Дотримання вимог академічної доброчесності під час оцінювання. Оцінювання у сфері вищої

освіти і науки відповідає вимогам об'єктивності, валідності та справедливості.

Оцінювання є об'єктивним, якщо воно ґрунтується на заздалегідь визначених критеріях. Оцінювання є валідним, якщо воно здійснюється відповідно до критеріїв, що визначаються законодавством України та суб'єктом внутрішнього забезпечення якості освіти. Оцінювання є справедливим, якщо воно проводиться за відсутності конфлікту інтересів, дискримінації та неправомірного впливу на оцінювача.

3. Передумови для вивчення дисципліни у структурі навчальних дисциплін

Основні завдання вивчення навчальної дисципліни полягають: в опануванні знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятного ризику; оцінки виробничого середовища на відповідність санітарно-гігієнічним вимогам; профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності на робочому місці, у виробничому колективі в обсязі, необхідному для виконання професійних обов'язків на первинній посаді; здійсненні організаційну діяльність у первинному трудовому колективі (підрозділі) з обов'язковим додержанням і виконанням вимог охорони праці; оцінки технологічних процесів та обладнання на відповідність вимогам безпеки; обґрунтуванні вибору оптимальних умов і режимів праці в галузі діяльності на основі сучасних досягнень в сфері охорони праці; виконанні виробничо-технологічних функцій із обов'язковим додержанням і забезпеченням усіх вимог гігієни і безпеки праці. Здобувачі вищої освіти повинні навчитися: використовувати положення законодавчих актів і нормативно-правових документів з охорони праці та промислової безпеки у своїй діяльності; оцінювати санітарно-гігієнічні умови і рівень безпеки праці; володіти основними методами збереження життя, здоров'я та

працездатності працівників під час майбутньої професійної діяльності у межах своєї компетенції на первинній посаді; виконувати професійні функції, обов'язки і повноваження з охорони праці на робочому місці (первинній посаді). Методи навчання поділяються на три складові:

- за джерелом знань: виконання індивідуальних завдань, самостійна робота, практичні заняття.
- за характером навчально-пізнавальної діяльності: дискусії, тематичні «круглі столи», наукова діяльність;
- за дидактичними завданнями: методи організації навчально-пізнавальної діяльності, методи оцінки та перевірки результатів.

4. Порядок вивчення дисципліни

Робочою програмою дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» для студентів денної форми навчання передбачені такі форми навчальної роботи:

- лекційні заняття;
- практичні заняття;
- самостійна робота;
- виконання індивідуальних завдань самопідготовки по кожній темі.

Лекційні заняття з вище перерахованої дисципліни займає провідне місце в навчальному процесі студентів денної форми. Метою їх є:

- викладення основного наукового змісту дисципліни і націлювання на подальшу самостійну роботу студентів;
- забезпечення засвоєння студентами методологічних основ викладеного навчального матеріалу, а також подальшого використання отриманих знань у практичній діяльності майбутніх фахівців;
- підвищення ефективності усіх видів навчальних занять, закріплення знань і прояву творчих здібностей студентів;
- активізація навчання на основі проблемного характеру викладу матеріалу і тісного зв'язку теорії з практикою;
- щільне ув'язування лекційного матеріалу з тим, що вивчається на практичних заняттях.

Практичні заняття застосовуються для ознайомлення студентів з практичним використанням набутих теоретичних знань. Метою практичних

занять є закріплення і поглиблення знань, отриманих при вивченні теоретичного матеріалу, здійснення зв'язку теорії з практикою. Під час проведення практичних занять здійснюється поточний контроль знань у відповідності до вимог робочої програми вивчаємої дисципліни.

Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час. Робоча програма передбачає самостійне поглиблене пророблення студентами найбільш важливих тем дисципліни. Мета самостійної роботи студентів з вивчення дисципліни:

- закріплення теоретичних положень, викладених на лекційних заняттях;
- активізація творчих здібностей студента, розвиток навичок роботи з технічною літературою;
- ознайомлення з нормативною літературою;
- набуття досвіду самостійного вирішення питань.

Індивідуальні завдання самопідготовки підсумовують знання, здобуті студентом в результаті вивчення теоретичного матеріалу, надають можливість реалізувати їх при вирішенні практичних завдань та реальними проблемами, з якими можуть зіткнутися випускники університету в своїй практичній діяльності. Виконання індивідуального завдання самопідготовки є формою поточного контролю самостійного вивчення дисципліни. При успішному виконанні всіх форм навчальної роботи студент допускається до заліку чи іспиту.

5. Перелік та короткий зміст лекцій для самопідготовки, питання для виконання індивідуальних завдань самостійної підготовки здобувачами

Тема № 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності

1. Безпека життєдіяльності як категорія. Складові галузі дисципліни «Безпека життєдіяльності» та її світоглядно-професійний характер. Поняття про діяльність людини в життєвому середовищі. Визначення безпеки, небезпеки, безпеки людини, безпеки життєдіяльності, загрози, надзвичайної ситуації. Небезпека для людини та її відчуття. Ідентифікація небезпек.

Аксіоми безпеки життєдіяльності. Головний методологічний принцип безпеки життєдіяльності.

2. *Системний аналіз у безпеці життєдіяльності.* Поняття «система», компоненти системи та їх властивості. Принцип системності. Взаємодія людини з навколишнім середовищем. Цілі функціонування системи «людина - життєве середовище». Системний аналіз у безпеці життєдіяльності. Теоретична і методологічна основа системного аналізу. Особливості та завдання системного підходу. Системно-структурний підхід при вивченні системи в цілому, роль окремих її компонентів у різні моменти функціонування системи. Таксономія небезпек. Класифікація небезпек за джерелами походження. Джерела небезпек. Фактори реалізації небезпеки і ступінь несприятливого впливу її на людину. Вражаючі, небезпечні та шкідливі фактори у виробничій сфері, їх характер та природа дії. Шляхи проникнення хімічних речовин в людський організм. Визначення шкоди. Квантифікація небезпек.

Питання для індивідуальних завдань самостійної підготовки

1. Порогові значення в техногенній небезпеці та її вплив на структурну цілісність людини і природного середовища.
2. Природничі науки як складові безпеки життєдіяльності.
3. Інженерні науки як складові безпеки життєдіяльності.
4. Квантифікація небезпек, її сутність та поняття.
5. Науки про суспільство як складові безпеки життєдіяльності.
6. Генеалогічне дерево знань у сфері безпеки життєдіяльності.
7. Ідентифікація небезпек та її принципи.
8. Людська активність та її сутність.
9. Гуманітарні науки як складові безпеки життєдіяльності.
10. Джерела технічних небезпек як елементи тех-носфери.
11. Дія техногенних небезпек в просторі і в часі.
12. Вплив техногенних небезпек на природне середовище.
13. Вплив техногенних небезпек на елементи техносфери.
14. Вплив техногенних небезпек на людину та її здоров'я.
15. Захист від техногенних небезпек.
16. Необхідні умови досягнення безпеки життєдіяльності.
17. Поняття «система», її характерні зв'язки і відносини між складовими

елементами системи.

18. Матеріальні й абстрактні системи, процеси передавання інформації і керування.

19. Компоненти системи її матеріальні об'єкти, й стосунки та зв'язки між цими об'єктами.

20. Властивості системи - основа системного аналізу.

21. Ергатична система, її характеристика.

22. Ідентифікація безпек, її сутність.

23. Системний аналіз у безпеці життєдіяльності.

24. Основа системного аналізу, його особливості та завдання.

25. Таксономія небезпек та її характеристика.

26. Реалізація небезпек, її ступінь несприятливого впливу на людину, фактори реалізації небезпек.

27. Фізичні фактори виробничих небезпек.

28. Хімічні фактори виробничих небезпек.

29. Біологічні фактори виробничих небезпек.

30. Психофізіологічні фактори виробничих небезпек.

31. Шкода, як результат прояву небезпек.

32. Науки про людину як складові безпеки життєдіяльності.

Тема № 2. Небезпеки природного середовища

1. *Небезпечні гідрологічні процеси і явища.* Визначення та види небезпечних гідрологічних процесів і явищ. Кратка характеристика видів небезпечних гідрологічних процесів і явищ.

2. *Біологічні небезпеки.* Визначення та види небезпечних біологічних небезпек. Кратка характеристика видів небезпечних біологічних небезпек.

3. *Фактори природних пожеж.* Визначення та види природних пожеж. Кратка характеристика видів природних пожеж.

Питання для індивідуальних завдань самостійної підготовки

1 Інфекційні захворювання, як розлади здоров'я людей, характеристика виникнення інфекційного процесу.

2. Селевий потік та його загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів селевого потоку.

3. Затори та їх загальна характеристика, дії населення при прояві

небезпечних факторів заторів.

4. Неінфекційні захворювання, як розлади здоров'я людей, характеристика виникнення неінфекційного процесу.

5. Зажори та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів зажорів.

6. Підвищення рівня ґрунтових вод та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів підвищення рівня ґрунтових вод.

7. Загальні поняття про природні пожежі та їх вражаючих факторів.

8. Загальні поняття про небезпечні біологічні небезпеки.

9. Низові лісові пожежі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів низових лісових пожеж.

10. Верхові лісові пожежі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів верхових лісових пожеж.

11. Вершинні лісові пожежі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів вершинних лісових пожеж.

12. Торф'яні пожежі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів торф'яні пожеж.

13. Степові пожежі та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів степових пожеж.

14. Карантин, як захід попередження поширення інфекційних захворювань.

15. Обсервація, як захід попередження поширення інфекційних захворювань.

16. Дезінфекція, як захід попередження поширення інфекційних захворювань.

17. Дезінсекція, як захід попередження поширення інфекційних захворювань.

18. Дератизація, як захід попередження поширення інфекційних захворювань.

19. Затоплення, повені та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів затоплення, повенів.

20. Зажори та їх загальна характеристика, дії населення при прояві небезпечних факторів зажорів.

21. Імунітет як прояв спрямованих на збереження сталості

внутрішнього середовища захисних реакцій організму.

22. Кишкові інфекції, їх загальна характеристика.

23. Інфекції дихальних шляхів, їх загальна характеристика.

24. Кров'яні інфекції, їх загальна характеристика.

25. Інфекції зовнішніх покривів, їх загальна характеристика.

26. Патогенні мікроорганізми, їх властивості та специфічність.

27. Епізоотичний процес як виникнення і поширення заразної хвороби у популяції тварин.

28. Механізм передачі збудника інфекції у розвитку епізоотичного процесу.

29. Шляхи виділення збудника з організму у механізмі передавання інфекції при епізоотичному процесі.

30. Загальні поняття про епізоотичне вогнище.

31. Форми прояву епізоотичного процесу.

32. Перебіг епізоотій.

33. Загальні поняття про мікробоносійство.

Тема № 3. Техногенні небезпеки та їх наслідки

1. *Загальні поняття про техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори.* Поняття техногенних небезпек, джерела та вражаючі фактори небезпек. Класифікація вражаючі фактори небезпек за походженням та видам енергії. Дія вражаючих факторів на організм людини.

2. *Аварії та їх наслідки.* Поняття аварії та її наслідків. Класифікація аварії відповідно до розмірів й заподіяним збиткам; по наслідкам аварій, характеру впливу на навколишнє середовище. Причини аварій. Аварії з викидом небезпечних хімічних речовин – класифікація, причини, вражаючі фактори. Аварії з викидом радіоактивних речовин - вражаючі фактори, наслідки аварії, небезпека для життя та здоров'я людини. Біологічна дія іонізуючих випромінювань на організм людини. Заходи захисту від дії іонізуючих випромінювань. Аварії на транспорті - класифікація, характеристика.

3. *Катастрофи та їх наслідки.* Поняття катастрофи, класифікація, причини. Розвиток катастроф. Екологічні наслідки. Потенційна загроза виникнення надзвичайних екологічних ситуацій.

Питання для індивідуальних завдань самостійної підготовки

1. Загальна характеристика вражаючих факторів транспортних засобів, як джерел техногенних небезпек.
2. Загальна характеристика вражаючих факторів технологічного устаткування, як джерел техногенних небезпек.
3. Загальна характеристика вражаючих факторів горючих та легкозаймистих речовин й матеріалів, як джерел техногенних небезпек.
4. Загальна характеристика вражаючих факторів вибухонебезпечних речовин й матеріалів, як джерел техногенних небезпек.
5. Загальна характеристика вражаючих факторів технологічних процесів, що відбуваються при підвищеному тиску, як джерел техногенних небезпек.
6. Загальна характеристика вражаючих факторів технологічні процеси, що відбуваються при підвищених температурах, як джерел техногенних небезпек.
7. Загальна характеристика вражаючих факторів електроенергії, як джерел техногенних небезпек.
8. Загальна характеристика вражаючих факторів хімічних речовин, як джерел техногенних небезпек.
9. Загальна характеристика вражаючих факторів іонізуючого випромінювання, як джерел техногенних небезпек.
10. Загальна характеристика вражаючих факторів електромагнітного випромінювання, як джерел техногенних небезпек.
11. Загальна характеристика вражаючих факторів акустичного випромінювання, як джерел техногенних небезпек.
12. Загальна характеристика вражаючих факторів лазерного випромінювання, як джерел техногенних небезпек.
13. Загальна характеристика вражаючих факторів інфрачервоного випромінювання, як джерел техногенних небезпек.
14. Загальна характеристика вражаючих факторів ультрафіолетового випромінювання, як джерел техногенних небезпек.
15. Загальна характеристика вражаючих факторів пасивно-активних джерел техногенних небезпек.
16. Загальна характеристика вражаючих факторів пасивних джерел

техногенних небезпек.

17. Зона зараження як складова частина осередку хімічного зараження.

18. Загальна характеристика електромагнітного імпульсу, та вплив його на людину.

19. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій на підприємствах.

20. Розвиток променевої хвороби під впливом іонізуючих випромінювань.

21. Вплив альфа-променів на організм людини та захист від них.

22. Вплив бета-променів на організм людини та захист від них.

23. Вплив гамма-променів на організм людини та захист від них.

24. Біологічна дія іонізуючих випромінювань.

25. Загальна характеристика аварій на автомобільному транспорті, їх загроза для людей.

26. Загальна характеристика аварій на залізничному транспорті, їх загроза для людей.

27. Загальна характеристика аварій на водному транспорті, їх загроза для людей.

28. Загальна характеристика аварій на авіаційному транспорті, їх загроза для людей.

29. Зміни гравітаційного поля Землі, як розвиток природних катастроф та її вплив на екосистеми.

30. Зміни радіаційного поясу Землі, як розвиток природних катастроф та її вплив на екосистеми.

31. Зміни магнітного поля Землі, як розвиток природних катастроф та її вплив на екосистеми.

32. Проходження поблизу Землі великих космічних тіл, як розвиток природних катастроф та її вплив на екосистеми.

33. Падіння на Землю великих метеоритів, як розвиток природних катастроф та її вплив на екосистеми.

Тема № 4. Теорія розвитку та припинення горіння

1. Загальні поняття про основи теорії розвитку та припинення горіння. Поняття горіння. Ознаки горіння. Основні умови горіння. Горючі системи та їх характеристика. Негорючі, горючі, важкогорючі матеріали. Поняття

пожежі, зони пожежі та їх характеристика. Характерні режими горіння. Стадії горіння. Початкові форми загоряння. Припинення процесу горіння, способи припинення процесу горіння.

2. *Пожежа та небезпечні для людини її фактори.* Класифікація пожеж залежно від агрегатного стану й особливостей горіння. Фактори пожежі, які створюють загрозу життю і здоров'ю людини, їх характеристика.

Питання для індивідуальних завдань самостійної підготовки

1. Хімічне перетворення речовин та матеріалів, як характерне явище процесу горіння.

2. Виділення тепла, як характерне явище процесу горіння.

3. Випромінювання світла, як характерне явище процесу горіння.

4. Гомогенні горючі системи та їх характеристика.

5. Гетерогенні горючі системи та їх характеристика.

6. Загальна характеристика зони горіння при пожежі.

7. Загальна характеристика зони теплового впливу при пожежі.

8. Загальна характеристика зони задимлення при пожежі.

9. Дефлаграційний режим горіння та його характеристика.

10. Детонаційний режим горіння та його характеристика.

11. Охолодження горючих речовин або зони горіння, як способ припинення процесу горіння.

12. Ізоляція горючих речовин або окисника від зони горіння, як способ припинення процесу горіння.

13. Розбавлення повітря чи горючих речовин, як способ припинення процесу горіння.

14. Хімічне гальмування реакції горіння, як способ припинення процесу горіння.

15. Характеристика горіння твердих речовин, що супроводжується тлінням.

16. Характеристика горіння твердих речовин, що не супроводжується тлінням.

17. Характеристика горіння рідких речовин, що не розчиняються у воді.

18. Характеристика горіння рідких речовин, що розчиняються у воді.

19. Характеристика горіння газів.

20. Характеристика горіння легких металів, за винятком лужних.

21. Характеристика горіння лужних металів.
22. Характеристика горіння металовмісних сполук.
23. Характеристика горіння електроустановок під напругою.
24. Вогонь, як небезпечний фактор пожежі, який створює загрозу життю і здоров'ю людини.
25. Підвищена температура середовища, як небезпечний фактор пожежі, який створює загрозу життю і здоров'ю людини.
26. Токсичні продукти горіння, як небезпечний фактор пожежі, який створює загрозу життю і здоров'ю людини.
27. Недостатність кисню, як небезпечний фактор пожежі, який створює загрозу життю і здоров'ю людини.
28. Паніка, як небезпечний фактор пожежі, який створює загрозу життю і здоров'ю людини.
29. Вибухи, як небезпечний фактор пожежі, який створює загрозу життю і здоров'ю людини.
30. Руйнування будівельних конструкцій, як небезпечний фактор пожежі, який створює загрозу життю і здоров'ю людини.
31. Витікання небезпечних речовин, як небезпечний фактор пожежі, який створює загрозу життю і здоров'ю людини.
32. Характеристика самозаймання, як процесу горіння.

Тема № 5. Система формування здоров'я

1. Соціальні проблеми, що стосуються взаємовідносин усередині людської спільноти. Ліквідація соціально-небезпечних хвороб: соціально-небезпечні хвороби – туберкульоз, захворювання, що передаються статевим шляхом, алкогольна залежність, наркоманія.

Питання для індивідуальних завдань самостійної підготовки

1. Туберкульоз, як глобальна загроза для здоров'я людини, сприйнятливості і фактори ризику.
2. Загальні відомості захворювань, що передаються статевим шляхом.
3. Загальні відомості про синдром набутого імунodefіциту.
4. Загальні відомості про синдром вірусу імунodefіциту людини.
5. Загальні відомості про сифіліс.
6. Психофізична залежність людини від алкоголю.

7. Глобальна стратегія по зниженню зловживання алкоголем.
8. Наркоманія як соціальна проблема, її складові та шляхи вирішення.

Тема № 6. Правові та організаційні основи охорони праці.

1. Законодавча та нормативна база України з охорони праці: правова основа законодавства щодо охорони праці; Конституція України - основний закон держави, статті щодо охорони праці; додаткові конституційні права для жінок і неповнолітніх, осіб з інвалідністю, працівників окремих професій і виробництв. Законодавство України про охорону праці: загальні закони України, спеціальні законодавчі акти, міжнародні договори та угоди до яких Україна приєдналася в установленому порядку.

2. Нормативно-правові акти з охорони праці: визначення, внесення до Державного реєстру, схема кодування нормативно-правових актів.

3. Державні нормативно-правові акти з охорони праці: визначення, класифікація, схема кодування міжгалузевих нормативних актів, схема кодування галузевих нормативних актів.

4. Нормативно-правові акти з охорони праці підприємств: компетенції нормативних актів підприємства. Опрацювання, узгодження, затвердження нормативних актів підприємства. Основні нормативні акти, що діють в межах підприємства.

Питання індивідуальних завдань самопідготовки.

1. Історія боротьби працівників підприємств за належні, безпечні і здорові умови праці на виробництві.

2. Законодавство України про право усіх громадян України на належні, безпечні і здорові умови праці на виробництві.

3. Історія боротьби жінок за закріплення належних умов праці у трудовому законодавстві.

4. Правове закріплення умов праці жінок у трудовому законодавстві України.

5. Правове закріплення умов праці інвалідів у трудовому законодавстві України.

6. Правове закріплення умов праці інвалідів на міжнародному рівні.

7. Правове закріплення умов праці неповнолітніх у трудовому законодавстві України.

8. Правове закріплення умов праці неповнолітніх на міжнародному рівні.
9. Правове закріплення прав усіх працюючих на щотижневий відпочинок, щорічну оплачувану відпустку.
10. Правове закріплення прав щодо встановлення скороченого робочого дня до окремих професій і виробництв, скороченої тривалості роботи у нічний час.
11. Правове закріплення прав щодо забезпечення громадян України у разі їх повної, часткової або тимчасової втрати працездатності.
12. Правове закріплення прав щодо забезпечення громадян України на охорону здоров'я.
13. Правове закріплення прав громадян щодо охорони здоров'я на міжнародному рівні.
14. Правове закріплення прав громадян України на медичну допомогу та медичне страхування.
15. Правове закріплення прав громадян щодо медичної допомоги та медичного страхування на міжнародному рівні.
16. Поняття робочого часу за трудовим правом. Види тривалості робочого часу.
17. Режим роботи і облік робочого часу на підприємствах України.
18. Поняття надурочних робіт і порядок їх проведення на підприємствах України.
19. Поняття, складові та загальна характеристика режимів робочого часу на підприємствах України.
20. Поняття та загальна характеристика окремих видів часу відпочинку на підприємствах України
21. Загальна характеристика права на відпустки на підприємствах України.
22. Правове регулювання щорічних відпусток на підприємствах України.
23. Правове регулювання щорічних відпусток категорій працівників, які мають право одержання відпустки за їх бажанням у зручний для них час на підприємствах України.
24. Особливості правового статусу працівників сільськогосподарських підприємств кооперативного типу.

25. Поняття про трудовий договір, як угода про працю між роботодавцем і найманим працівником на підприємствах України; сторони трудового договору.

26. Зміст трудового договору між роботодавцем і найманим працівником на підприємствах України.

27. Форми трудового договору; види трудового договору між роботодавцем і найманим працівником на підприємствах України.

28. Трудовий договір про сумісництво та суміщення професій (посад) між роботодавцем і найманим працівником на підприємствах України.

29. Трудовий договір між роботодавцем і молодим спеціалістом на підприємствах України.

30. Трудовий договір між роботодавцем і неповнолітніми працівниками, інвалідом на підприємствах України.

Лекція № 7. Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань.

1. Загальні поняття про навчання з питань охорони праці: загальний порядок проведення навчання з питань охорони праці, відповідальність за організацію і здійснення навчання та перевірку знань працівників з питань охорони праці. Державний нагляд за дотриманням вимог щодо навчання та підвищення кваліфікації працівників з питань охорони праці, координація та методичний супровід. Види навчання та їх кратка характеристика. Закон України «Про охорону праці», ст. 18. «Навчання з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці №15 від 26.01. 2005 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці».

2. Спеціальне навчання з питань охорони праці: перелік робіт підвищеної небезпеки. Організація навчання та перевірка знань з питань охорони праці працівників, у тому числі під час професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації на підприємстві та іншим суб'єктом господарювання.

3. Інструктажі з питань охорони праці: види інструктажів: вступний, первинний, повторний, позаплановий, цільовий інструктажі організація та порядок проведення.

4. Стажування, дублювання і допуск працівників до роботи: організація та порядок проведення.

5. *Профілактика травматизму та професійних захворювань*: поняття травматизму, травми, виробничої травми, нещасного випадку, професійного захворювання. Нещасні випадки та їх класифікація. Класифікація причин виробничого травматизму. Причини виробничого травматизму на виробничих підприємствах. Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань: мета, завдання, основні заходи щодо попередження та усунення причин виробничого травматизму і професійної захворюваності.

Питання індивідуальних завдань самопідготовки.

1. Послідовність дій керівника та відповідальних осіб при організації навчання та перевірки знань працівників з питань охорони праці на підприємстві.

2. Види навчання. Їх суть, питання які вирішуються.

3. Порядок організації спеціального навчання працівника, який буде залучатися до виконання робіт підвищеної небезпеки на підприємстві.

4. Організація перевірки знань з питань охорони праці працівників, які пройшли спеціальне навчання.

5. Порівняльна характеристика вступного та позапланового інструктажів з охорони праці.

6. Порівняльна характеристика первинного та цільового інструктажів з охорони праці.

7. Порівняльна характеристика повторного та вступного інструктажів з охорони праці.

8. Порівняльна характеристика організації стажування і дублювання працівників на підприємстві.

9. Порядок організації спеціального навчання працівника, який буде залучатися до виконання робіт підвищеної небезпеки при умові неможливості організації такого навчання на підприємстві де він буде працювати.

10. Порядок організації спеціального навчання посадової особи, яка буде залучатися до організації робіт підвищеної небезпеки на підприємстві.

11. Порухення анатомічної цілісності організму людини або його функцій внаслідок дії небезпечних виробничих факторів.

12. Загальна характеристика психофізіологічних факторів пошкодження

людини у виробничих умовах.

13. Порядок організації спеціального навчання працівника, який буде залучатися до участі у технологічному процесі, де є потреба в професійному доборі вимог відповідних нормативно-правових актів з охорони праці.

14. Загальна характеристика хімічних факторів пошкодження людини у виробничих умовах.

15. Загальна характеристика біологічних факторів пошкодження людини у виробничих умовах.

16. Характеристика факторів пошкодження людини у виробничих умовах, які викликають травми.

17. Характеристика факторів пошкодження людини у виробничих умовах, які зумовлюють захворювання.

18. Непередбачені обставини та умови, за котрих завдається шкода здоров'ю працівнику на підприємстві.

19. Загальна характеристика технічних причин виникнення виробничого травматизму, що залежать від рівня організації праці на виробництві.

20. Загальна характеристика технічних причин виникнення виробничого травматизму, що залежать від відсутності спеціальних захисних засобів.

21. Загальна характеристика організаційних причин виникнення виробничого травматизму, що залежать від порушення технологічного регламенту.

22. Загальна характеристика організаційних причин виникнення виробничого травматизму, що залежать від відсутності або невикористання засобів індивідуального захисту.

23. Загальна характеристика організаційних причин виникнення виробничого травматизму, що залежать від недостатнього технічного нагляду за небезпечними роботами.

24. Загальна характеристика економічних причин виникнення виробничого травматизму, що залежать від нерегулярної виплати зарплати, низького заробітку.

25. Загальна характеристика економічних причин виникнення виробничого травматизму, що залежать від прагнення до виконання понад

нормованої роботи, робота за сумісництвом.

26. Загальна характеристика психофізіологічних причин виникнення виробничого травматизму, що залежать від психічного (підвищена дратливість) або хворобливого стану працівників.

27. Загальна характеристика психофізіологічних причин виникнення виробничого травматизму, що залежать від грубих помилок в діях, пов'язаних з фізіологічним (втомленість) станом працівників.

28. Загальна характеристика санітарно-гігієнічних причин виникнення виробничого травматизму, що залежать від відсутності або недостатності природного освітлення на робочому місці.

29. Загальна характеристика санітарно-гігієнічних причин виникнення виробничого травматизму, що залежать від підвищеного рівня шуму та вібрації на робочому місці.

30. Загальна характеристика санітарно-гігієнічних причин виникнення виробничого травматизму, що залежать від підвищеного рівня інфрачервоної радіації на робочому місці.

Лекція № 8. Основи фізіології та гігієни праці.

1. *Основи фізіології праці:* фізична праця: чим характеризується, характер праці; розумова праця: чим характеризується, мозок, як основний робочий орган, функції ЦНС. Важкість та напруженість праці, як головні характеристики трудового процесу. Фізіологія праці, як наука, основні задачі. Працездатність: визначення, фази та їх характеристика. Стомлення: визначення, розвиток стомлення на фізіологічному рівні, психологічні ознаки стомлення, ознаки стомлення при фізичній роботі, фази нервової діяльності при розумовій роботі. Перевтома: визначення, ознаки при фізичній та розумовій роботах, зворотні реакції перевтоми.

2. *Гігієнічна класифікація умов праці:* наказ МОЗ України № 248 від 08.04.2014 р. «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу», класи умов праці та їх характеристика.

Питання індивідуальних завдань самопідготовки.

1. Порівняльна характеристика енергетичних витрат при фізичній та розумовій праці.

2. Навантаження на опорно-руховий апарат людини при фізичній праці.
3. Навантаження на серцево - судинну систему людини при фізичній праці.
4. Навантаження на нервово - м'язову систему людини при фізичній праці.
5. Порівняльна характеристика статичного та динамічного характеру фізичної праці.
6. Аналітичні та синтетичні функції центральної нервової системи людини при розумовій праці.
7. Порівняльна характеристика фізичної та розумової праці.
8. Характеристика напруження функціональних систем людини, які зумовлені фізичним навантаженням.
9. Поняття напруженості праці, характерні критерії тяжкості.
10. Порівняльна характеристика першої та другої фаз працездатності.
11. Порівняльна характеристика третьої та четвертої фаз працездатності.
12. Характеристика інтенсивності роботи людини на виробництві.
13. Порівняльна характеристика другої та третьої фаз працездатності.
14. Порівняльна характеристика першої та четвертої фаз працездатності.
15. Вплив негативних (страх, невпевненість, погані настрої), позитивних (впевненість, спокій, бадьорі настрої) емоції на процес стійкої працездатності.
16. Поєднання режимів праці та відпочинку на процес стійкої працездатності.
17. Використання тонізуючих напоїв (кава, чай, інші) у продовж праці та їх вплив на процес стійкої працездатності.
18. Вплив умов середовища, у яких виконується робота, на тривалість фаз працездатності.
19. Вплив емоційного і фізичного стану організму людини на тривалість фаз працездатності.
20. Порівняльна характеристика ознак розвитку стомлення при фізичній та розумовій роботі.
21. Порівняльна характеристика ознак перевтоми при розумовій та фізичній роботі.

22. Зворотні реакції перевтоми та їх характеристика.

23. Хронічна перевтома, її характеристика, вплив на здоров'я працюючої людини.

24. Гігієнічні фактори виробничого середовища, які характеризуються умовами праці.

25. Гігієнічна оцінка умов та характеру праці на робочих місцях працівників підприємства.

26. Порівняльна характеристика оптимальних та допустимих умови праці.

27. Порівняльна характеристика ступенів шкідливих умов праці.

28. Застосування засобів колективного та індивідуального захисту при 3-му та 4-му класів умов праці.

29. Дія центральної нервової системи людини у процесі трудової діяльності.

30. Поняття тяжкості праці, характерні критерії тяжкості.

Тема № 9. Шум, вібрація, ультразвук та інфразвук.

1. Гігієнічні критерії оцінки умов праці у разі дії шуму, інфразвуку, ультразвуку: шум, як один із суттєвих несприятливих чинників, що впливають на людину. Сприймання людиною шуму. Класифікація шуму. Негативний вплив шуму на продуктивність праці та здоров'я людини. Шумова хвороба. Захист людей від шкідливого впливу шуму. Діапазони шуму для приміщень різних призначень. Боротьба з шумом. Ультразвук: вплив звукових і ультразвукових коливань на організм робітників. Класифікація ультразвуку. Джерела ультразвуку. Боротьба із ультразвуком. Виробничий інфразвук. Інфразвук: визначення, класифікація, основні техногенні джерела, вплив на організм людини. Засоби боротьби з інфразвуком. Гігієнічна оцінка умов праці при впливі на працівників шуму, інфразвуку, ультразвуку.

2. Гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії виробничої вібрації: вібрація: причини появи, класифікація вібрації. Способи передачі вібрації на тіло людини. Вплив вібрації у виробничих умовах. Гігієнічне та технічне нормування вібрації. Заходи та засоби захисту від вібрації.

Питання індивідуальних завдань самопідготовки.

1. Шум, як суттєвий несприятливий чинник, що впливає на людину, характеристика шуму за частотою звукових коливань.
2. Негативний вплив шуму на продуктивність праці та здоров'я людини, акумулятивний ефект шуму.
3. Шумова хвороба. захист людей від шкідливого впливу шуму на робочих місцях.
4. Ультразвук, як несприятливий чинник виробничого середовища, Вплив звукових і ультразвукових коливань на організм робітників.
5. Вплив інфразвуку на організм людини, засоби боротьби з інфразвуком.
6. Характеристика причин появи вібрації, порівняльна характеристика дії загальної та локальної вібрації на тіло людини.

Тема № 10. Освітлення виробничих приміщень.

1. Гігієнічні критерії оцінки умов праці за показниками світлового середовища: освітлення виробничих приміщень: показники, класифікація. Природне освітлення: фізіолого-гігієнічне значення для працюючих, властиві і недоліки. Нормативні значення освітлення. Нормування природного освітлення. Штучне освітлення: джерела: лампи накаливання, газорозрядні лампи, світлодіодні лампи. Загальна гігієнічна оцінка умов праці за показниками світлового середовища.

Питання індивідуальних завдань самопідготовки.

1. Порівняльна характеристика кількісних та якісних показників освітлення виробничих приміщень.
2. Фізіолого-гігієнічне значення природного освітлення для працюючих, властиві і недоліки природного освітлення.
3. Порівняльна характеристика джерел штучного освітлення: ламп накаливання та газорозрядних ламп.
4. Порівняльна характеристика джерел штучного освітлення: світлодіодних ламп та газорозрядних ламп.
5. Порівняльна характеристика застосування у виробничих приміщеннях природного та штучного освітлення.

6. Характеристика виробничого освітлення за призначенням, порівняльна характеристика робочого, аварійного та чергового освітлення.

6. Методичні вказівки до виконання індивідуального завдання самопідготовки

6.1. Загальні вимоги до оформлення роботи

Після вивчення теоретичної частини курсу, здобувачі вищої освіти виконують індивідуальне завдання самопідготовки. Індивідуальне завдання самопідготовки пишуть чітко і розбірливо на аркушах паперу формату А - 4 з полями для зауважень викладача-рецензента.

Робота виконується у рукописному виді на одному боці паперу формату А4 з розмірами сторін 210 × 297 мм. Поля: зліва - 30 мм, справа - 15 мм, зверху - 20 мм, знизу - 15 мм. Кожен абзац починається відступом, рівним 12,5 мм від лівого краю. Робота пишеться чорним чорнилом чітким розбірливим почерком, а також враховуються всі перераховані вище вимоги. Кількість сторінок індивідуального завдання самопідготовки не більше 3 – 5 сторінок. Помилки і графічні неточності, виявлені в процесі виконання роботи, допускається виправляти зафарбовуванням штрихом і написанням на тому ж місці виправлених матеріалів.

Усі сторінки роботи повинні бути пронумеровані починаючи з титульного листа (на титульному листі номер не ставиться). Номери сторінок ставляться арабськими цифрами в правому верхньому куті аркуша. Виконана індивідуальне завдання самопідготовки вкладається в обкладинку і зшивається.

Структурними елементами тексту роботи є розділ і підрозділ (голова та параграф). Розділи (глави) повинні мати порядкові номери в межах всієї роботи, позначений арабськими цифрами з крапкою, підрозділи (параграфи) - в межах кожного розділу. Номери підрозділів складаються з номерів розділу і підрозділу, розділених крапкою. В кінці номера підрозділу також ставиться крапка (наприклад 1.1., 2.1.). Найменування розділів і підрозділів повинні бути короткими. Найменування розділів і підрозділів записуються у вигляді заголовків. Перенесення слів у заголовках і підкреслення заголовків не допускається. Відстань між заголовком розділу і текстом при виконанні роботи має становити 5 – 7 мм. Відстань між заголовком

підрозділу і текстом - 1 інтервал. У межах одного розділу кожний наступний підрозділ розташовується в міру закінчення попереднього. Якщо після заголовка підрозділу на сторінці міститься менше трьох рядків тексту, по підрозділ слід почати з нової сторінки.

6.2. Оформлення титульного листа індивідуального завдання самопідготовки

Титульний лист індивідуального завдання самопідготовки є першим листом індивідуальної роботи і містить загальні відомості про неї. На титульному аркуші зверху вказується назва вищого навчального закладу та кафедри, де виконана робота. У середині аркуша великим шрифтом прописними літерами розташовується назва індивідуального завдання самопідготовки. У нижній частині титульного листа вказуються прізвище та ініціали студента, найменування навчальної дисципліни, курс, спеціальність, група; нижче прізвище, ініціали вчений ступінь, вчене звання (посада) викладача. Внизу титульного аркуша зазначається місце і рік виконання роботи. Приклад оформлення титульного листа наведено у додатку 1.

6.3. Оформлення змісту індивідуального завдання самопідготовки

Якщо індивідуальне завдання самопідготовки має розділи і підрозділи необхідно починати роботу з змісту. Зміст відображає короткий зміст індивідуального завдання самопідготовки. Воно включає найменування всіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), а також введення, висновок, перелік прийнятих скорочень, список використаної літератури та додатку. У змісті проти кожної назви окремої частини роботи в правій стороні аркуша в одну колонку проставляються номер сторінки, з якої починається ця частина роботи. Текст роботи розташовується в точній відповідності зі змістом. Якщо індивідуальне завдання самопідготовки не має розділів і підрозділів відображати зміст не треба.

6.4. Оформлення основної частини індивідуального завдання самопідготовки

В основній частині викладається зміст теми. Цю частину рекомендується розділити на питання, що розкривають сутність проблеми. Збільшувати кількість питань не слід, так як це призведе до їх поверхневої розробці чи значного перевищення обсягу роботи. Обсяг – 3 – 5 сторінок.

6.4.1. Оформлення ілюстрацій

Текстовий зміст роботи може бути проілюстровано графіками, діаграмами, схемами. Вони можуть бути розташовані як по ходу написання роботи (по можливості ближче до відповідних частин тексту), так і в кінці її на окремих сторінках або у додатку.

Ілюстрації розташовуються так, щоб їх було зручно розглядати без повороту аркуша або з поворотом за годинниковою стрілкою. Кожна ілюстрація повинна мати внизу підпис «малюнок», порядковий номер і назву. Усі ілюстрації нумеруються арабськими цифрами в межах розділу. Якщо при посиланні номер малюнка не вживається, то слово «малюнок» пишеться повністю (на цьому малюнку зображено ...). Посилання на раніше згадані ілюстрації, робляться з скороченням слова «дивись». Наприклад: «див рис. 1.2.».

Сама ілюстрація і її назва мають бути розташовані на одному аркуші. Допускається нумерація ілюстрацій у межах всієї роботи.

Кожна ілюстрація, якщо вона не складена не особисто студентом, повинна мати посилання на літературне джерело, звідки вона була запозичена.

6.4.2 Побудова таблиць

Цифровий матеріал, представлений у роботі, як правило, оформляється у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати заголовок і порядковий номер. Тема пишуть малими літерами і розміщується над таблицею посередині.

Усі таблиці, якщо їх в роботі більше одного, нумеруються арабськими цифрами. Над правим верхнім кутом таблиці міститься напис «Таблиця ...» із зазначенням її номера. Якщо в тексті лише одна таблиця, то номер їй не присвоюється і слово «таблиця ...» не пишуть. На всі таблиці в тексті

роботи повинні бути посилання. Таблиці розміщують у тексті одразу за першим згадуванням про неї. Невеликі таблиці розташовують безпосередньо в тексті по ходу викладу матеріалу, для великих таблиць відводиться окрема сторінка. Таблиці, як правило, не розриваються. Не допускається розміщувати таблицю і її заголовок на різних сторінках.

Якщо таблиці не вміщуються на одному аркуші, то її переносять на інший аркуш і в цьому випадку в таблиці вводиться нумерація граф.

Таблиці повинні бути наочними, зрозумілими без звернень до тексту. В іншому випадку таблиця повинна супроводжуватися необхідними коментарями в тексті, безпосередньо прилягає до таблиці, або в спеціальному примітці до таблиці.

6.4.3. Позначення формул

Формули, якщо їх в роботі більше одного, нумеруються арабськими цифрами в межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули, розділених крапкою. Формулу слід розташовувати в середині рядка. Номер вказується з правої сторони аркуша на рівень формули в круглих дужках.

На номер використаної формули робиться посилання в тексті. Наприклад, «... у формулі 1.1. показана залежність ...». Допускається послідовна нумерація формул у межах всієї роботи. Формули слід виділяти з основного тексту вільними рядками.

Якщо формула запозичена у якого-небудь автора або взята з навчального посібника, необхідно робити обов'язкову посилання на її першоджерело в тексті роботи або у примітці.

6.4.4. Посилання

У тексті роботи допускаються посилання на нормативно-правові акти, соціально-економічну літературу та інші бібліографічні джерела. Посилатися слід на бібліографічний джерело в цілому або на його розділи і додатки. Посилання робляться на ті першоджерела, які використовувалися при написанні роботи. При надсиланні до твору (джерелу), опис якого включено в список використаної літератури, в тексті роботи після згадки про нього проставляють у квадратних дужках номер, під яким воно значиться в бібліографічному списку, і номер сторінки. Наприклад, [2.9,

с.59] - стор 59 дев'ятого джерела з другого розділу списку літератури (див. пункт «список літератури»).

6.5. Оформлення переліку прийнятих скорочень індивідуального завдання самопідготовки

У тексті всі слова повинні писатися повністю. Винятки становлять загально-прийняті скорочення. Якщо в індивідуальному завданні самопідготовки прийнята особлива система скорочень, в ній повинен бути наведений перелік прийнятих скорочень, що міститься в кінці роботи перед списком літератури індивідуального завдання самопідготовки і включається в зміст.

6.6. Оформлення списку літератури індивідуального завдання самопідготовки

Список літератури повинен містити перелік літературних джерел які вивчаються в процесі дослідження проблеми, офіційні нормативні акти, спеціальні, періодичні, методичні, статистичні та інші матеріали.

При цитуванні джерел обов'язкове посилання на них з дотриманням основних правил цитування. Список літератури, використаних при написанні роботи подається у такому порядку:

1. Основні законодавчі та нормативно-правові акти (Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України, НПАОП, Рекомендації структурних органів влади).

2. Основна література (підручники, навчальні посібники, практикуми, курси лекцій).

3. Додаткова література (ДБН, ДСанПіН, ДСН, ДСТУ, Міждержавні стандарти, Рекомендації, Директива, Переліки).

4. Інтернет-ресурси (офіційні сайти відповідних державних органів влади, інформаційно-пошукових правових систем, бібліотек, порталів, інтернет-газет).

Літературні джерела розташовуються в алфавітному порядку за першими літерами прізвища автора або назви матеріалу.

6.7. Оформлення додатків індивідуального завдання самопідготовки

У додаток включаються матеріали, які автор вважає за доцільне винести за межі основного тексту. Додатки необхідно розташовувати після списку літератури індивідуального завдання самопідготовки.

Дані вимоги є обов'язковими для всіх виконуваних індивідуальних завдань самопідготовки, однак в окремих випадках, викладач може висунути додаткові вимоги.

6.8. Додатки

6.8.1. Оформлення титульного листа індивідуального контрольного завдання

Додаток 1.

Миколаївський національний аграрний університет
Кафедра методики професійного навчання

Індивідуальне завдання самостійної підготовки по темі № 1
На тему «Загальні відомості про Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»»

Виконав студент:
Іванов І.І. Група: Т 2/1
Керівник:
Курепін В.М.

Миколаїв
2026

7. Список літератури, потрібний для освоєння теоретичних питань та вирішення індивідуальних робіт самопідготовки

1. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII : станом на 12 верес. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>.
2. Кодекс законів про працю України : Кодекс України від 10.12.1971 № 322-VIII : станом на 1 січ. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
3. Про затвердження порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях : постанова Кабінету Міністрів України № 444 від 26.06.2013 р. / Кабінет Міністрів України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-%D0%BF>.
4. Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні : Наказ М-ва внутр. справ України від 30.12.2014 № 1417 : станом на 27 лют. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0252-15#Text>
5. Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства: наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55 / Держгірпромнагляд. *Охорона праці*. 2014. № 9. С. 2-7.
6. Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці : наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56 / Держгірпромнагляд. *Охорона праці*. 2014. № 11. С. 8-12.
7. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці: наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15 / Держгірпромнагляд. *Охорона праці*. 2014. № 11. С. 15-22.
8. Положення про розробку інструкцій з охорони праці : наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9 / Держгірпромнагляд. *Охорона праці*. 2014. № 10. С. 14-17.
9. Типове положення про службу охорони праці : наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255 / Держгірпромнагляд. *Охорона праці*. 2015. № 1. С. 8-13.
10. Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій : наказ Держнаглядохоронпраці від 17.06.1999 р. № 112 / Держгірпромнагляд. *Охорона праці*. 2015. № 3. С. 15-23.
11. Курепін В. М. Основи охорони праці : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти аграрної галузі. Миколаїв : МНАУ, 2022. 347 с. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12462>.
12. Охорона праці в галузі : навчальний посібник / В. М. Курепін, Д. Д. Марченко, Д. В. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2023. 586 с. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13157>.
13. Курепін В. М., Курепін Д. В., Іваненко В. С. Цивільний захист: навчальний посібник для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти. Миколаїв : МНАУ, 2025. 491 с. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/20130>.

14. Курепін В. М., Іваненко В. С. Цивільний захист: надзвичайні ситуації мирного та воєнного часу. Частина 1. Надзвичайні ситуації природного характеру: дії населення при загрозі та у разі виникнення надзвичайних ситуацій : навчальний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти. Миколаїв : МНАУ, 2025. 429 с. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/22035>.

15. Курепін В. М. Особливості побудови систем та механізмів управління кадровою безпекою на аграрних підприємствах. *Modern Economics*. 2022. № 32(2022). С. 54-61. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V32\(2022\)-07](https://doi.org/10.31521/modecon.V32(2022)-07).

16. Skorodumova, O., Sharshanov, A., Chebotaryova, O., Kurepin, V., & Sotiriadis, K. (2023). Fire-Resistant Coatings, Obtained by Layer-by-Layer Assembly, in the System of Silicic Acid Gel – Diammonium Hydrogen Phosphate – Urea. *Key Engineering Materials*, 954, 157–165. <https://doi.org/10.4028/p-s5rvla>.

17. Курепін В. М., Марченко Д. Д. Аналіз стану кадрової безпеки аграрних підприємств за її складовими. *Modern Economics*. 2022. № 36(2022). С. 65-75. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V36\(2022\)-10](https://doi.org/10.31521/modecon.V36(2022)-10).

18. Курепін В.М. Відновлення та збереження водних ресурсів Південного Бугу на Миколаївщині // *Transboundary Dniester River Basin Management and EU Integration – Step by Step : Proceedings of the International Conference Chisinau, October 27-28 2022 / editor: Ilya Trombitsky; editorial and scientific conference committee: Gheorghe Duca [et al.]. Chişinău : Eco-TIRAS, 2022 (Arconteh). С. 144-147. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11850>.*

19. Курепін В. М., Марченко Д. Д. Аналіз стану кадрової безпеки аграрних підприємств за її складовими. *Modern Economics*. 2022. № 36(2022). С. 65-75. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V36\(2022\)-10](https://doi.org/10.31521/modecon.V36(2022)-10).

20. Курепін В.М. Аналіз негативних чинників воєнних дій щодо ушкодження екосистем України // *Ekologia i racjonalne zarządzanie przyrodą: edukacja, nauka i praktyka [Zasób elektroniczny]: materiały z międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej (Łomża – Żytomierz, 15.11.2023 r.)*. Łomża : MANS w Łomży, 2023. С. 246-255. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16199>.

21. Курепін В. М., Іваненко В. С. Екологія та війна, погляд через минуле у майбутнє, глобальні виклики, загрози // *Ekologia i racjonalne zarządzanie przyrodą: edukacja, nauka i praktyka [Zasób elektroniczny]: materiały z międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej (Łomża – Żytomierz, 15.11.2023 r.)*. Łomża : MANS w Łomży, 2023. С. 265-275. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16200>.

22. Pospelov, B., Bezuhla, Y., Kozar, Y., Krainiukov, O., Chubko, L., Yashchenko, O., ... Kurepin, V. (2023). Features of the coefficient of variation of parameters of the gas environment in fire in the premises. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 6 (10 (126)), 58–64. <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2023.293279>.

23. Курепін В. М., Бацуровська І. В. Еколого-економічний баланс на Кінбурні:

обставини заповідної території довоєнного, воєнного та поствоєнного часу (in English). *Modern Economics*. 2023. № 42(2023). С. 62-69. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V42\(2023\)-09](https://doi.org/10.31521/modecon.V42(2023)-09).

24. Kurepin V., Lyamar O. (2024). Assessment of the State of Personnel Safety of Agricultural Enterprises with the Help of Relevant Performance Indicators. *Modern Economics*, 43(2024), 41-50. DOI:[https://doi.org/10.31521/modecon.V43\(2024\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V43(2024)-06).

25. Batsurovska I., & Kurepin V. (2024). Prospects for the use of wind power plants: advantages and environmental safety. Traditions and new scientific strategies in the context of global transformation of society. Baltija Publishing, 1, 34-55. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-406-1-2>.

26. Охорона праці в галузі. Змістовий модуль № 3 «Охорона праці в агропромисловому комплексі». Тема № 5 «Організація охорони праці в аграрному секторі економіки» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2024. 27 с. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17427>.

27. Охорона праці в галузі. Змістовий модуль № 3 «Охорона праці в агропромисловому комплексі». Тема № 6 «Актуальні питання охорони праці в сільськогосподарському виробництві» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2024. 195 с. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17428>.

28. Охорона праці в галузі. Змістовий модуль № 3 «Охорона праці в агропромисловому комплексі». Тема № 7 «Соціальний захист громадян у зв'язку з нещасними випадками на виробництві» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2024. 114 с. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17429>.

29. Охорона праці в галузі. Змістовий модуль № 4 «Пожежна безпека галузевих об'єктів». Тема № 8 «Основні заходи пожежної профілактики на об'єктах господарювання» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2024. 43 с. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17431>.

30. Охорона праці в галузі. Змістовий модуль № 4 «Пожежна безпека галузевих об'єктів». Тема № 9 «Загальні вимоги пожежної безпеки на об'єктах господарювання» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2024. 59 с. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17433>.

31. Охорона праці в галузі. Змістовий модуль № 4 «Пожежна безпека галузевих об'єктів». Тема № 10 «Дії при виникненні пожежі, використання первинних засобів пожежогасіння на об'єктах господарювання» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2024. 44 с. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17434>.

32. Курепін В.М. Марченко Д.Д. Сучасні технології захисту навколишнього середовища від впливу сонячних електростанцій. *Modern Economics*. 2024. № 44(2024). С. 79-84. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V44\(2024\)-13](https://doi.org/10.31521/modecon.V44(2024)-13).

33. Lysak, N., Skorodumova, O., Chernukha, A., & Kurepin, V. (2024). Effect of h3po4 and phenol additives on gel formation in silica fire retardant coatings for building materials. *Defect and Diffusion Forum*, 437, 103-113. <https://doi.org/10.4028/p-uvjat0>.

34. Курепін В. М., Іваненко В. С. Застосування цифрових технологій у сільському господарстві для досягнення цілей сталого розвитку. *Modern Economics*. 2024. № 47(2024). С. 62-69. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V47\(2024\)-09](https://doi.org/10.31521/modecon.V47(2024)-09).

35. Професійна мобільність та безпека: як ефективно використовувати соціальні мережі для кар'єрного розвитку / І. В. Бацуровська, Г. С. Кашина, В. М. Курепін, В. В. Любарець. *Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*. 2025. № 2(32). С. 787-799. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-2\(32\)-787-799](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-2(32)-787-799).

36. Бацуровська І. В., Кашина Г. С., Курепін В. М. Інтеграція сучасних освітніх технологій, системи якості вищої освіти та принципів безпеки життєдіяльності у підготовці фахівців. *Перспективи та інновації науки. Серія : Педагогіка. Психологія. Медицина*. 2025. № 3(49). С. 119-136. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/20873>.

37. Курепін В. М., Іваненко В. С. Взаємодія місцевих органів влади та засобів масової інформації як фактор реалізації інформаційної політики при надзвичайних ситуаціях. *Modern Economics*. 2025. № 49(2025). С. 124-132. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V49\(2025\)-17](https://doi.org/10.31521/modecon.V49(2025)-17).

38. Курепін В. М. Зелені насадження як базовий елемент сучасного міста. *Лісівнича освіта і наука: стан, проблеми та перспективи розвитку : збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, частина 1, Ломжа – Малин, 21.03.2025 / ред. : Ігор Іванюк, Пьотр Поніхтера, Януш Лісовський.. Малин: Малинський фаховий коледж, Україна; Ломжа: Міжнародна академія прикладних наук в Ломжі, Республіка Польща. Видавництво: MANS w Łomży, 2025. С. 440-449. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/22060>.*

39. Іваненко В. С. Вдосконалення системи благоустрою та озеленення територій. *Лісівнича освіта і наука: стан, проблеми та перспективи розвитку : збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, частина 1, Ломжа – Малин, 21.03.2025 / Наукові редактори: Ігор Іванюк, Пьотр Поніхтера, Януш Лісовський. Малин: Малинський фаховий коледж, Україна; Ломжа: Міжнародна академія прикладних наук в Ломжі, Республіка Польща. Видавництво: MANS w Łomży, 2025. С 339-349. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/22061>.*

40. Курепін В.М., Сухорукова А. Л. Особливості трудових відносин у сільському господарстві: теоретико-практичний аналіз. *Modern Economics*. 2025. № 51(2025). С. 130-136. DOI:[https://doi.org/10.31521/modecon.V51\(2025\)-16](https://doi.org/10.31521/modecon.V51(2025)-16).

41. Курепін В. М., Сухорукова А. Л. Менеджмент функціонування вітчизняного медіа в кризовій економіці воєнного періоду: тенденції та прогнози. *Modern Economics*. 2025. № 52(2025). С. 81-88. DOI:[https://doi.org/10.31521/modecon.V52\(2025\)-](https://doi.org/10.31521/modecon.V52(2025)-)

12.

42. Самойленко О. О., Бацуровська І. В., Курепін В. М. Кібергігієна та безпека життєдіяльності як ключові елементи цифрової компетентності здобувачів освіти. *Національні інтереси України*. 2025. № 11(16). С 461-477. DOI:[https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-11\(16\)-461-476](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-11(16)-461-476).

43. Курепін В. М., Самойленко О. О., Бацуровська І. В. Кібербезпека цифрового освітнього середовища як складова системи безпеки праці та життєдіяльності. *Суспільство та національні інтереси: журнал*. 2025. № 11(19). С 255-268. [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-11\(19\)-255-267](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-11(19)-255-267).

44. Курепін В. М., Зубехіна-Хайят О. В. Механізми антикризового управління як основа адаптації бізнесу до турбулентного середовища. *Modern Economics*. 2025. № 54(2025). С. 95-103. DOI:[https://doi.org/10.31521/modecon.V54\(2025\)-13](https://doi.org/10.31521/modecon.V54(2025)-13).

45. Іваненко В. С., Курепін В. М. Подолання кризових явищ у аграрній сфері за допомогою технології доповненої реальності. Урожайність та якість продукції рослинництва за сучасних технологій вирощування : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., присв. 90-річчю з дня народження професора Г. П. Жемели (м. Полтава, 30 верес. 2023 р.). Полтава : ПДАУ, 2023. С. 224-226. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15512>.

46. Курепін В. М. Практичні аспекти керування професійними ризиками на підприємствах // *OSHAgrо – 2023* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3 жовтня 2023 р.). Київ : НУБіП України, 2023. С. 57-60 с. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15933>.

47. Іваненко В. С., Курепін В. М. Наближення національного законодавства до міжнародних норм з питань безпеки праці // *OSHAgrо – 2023*: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3 жовтня 2023 р.). Київ : НУБіП України, 2023. С. 66-69. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15934>.

48. Курепін В. М. Розвиток сфери туризму на Миколаївщині під час воєнного стану. Стратегічні перспективи туристичної та готельно-ресторанної індустрії в Україні : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Умань, 30 жовтня 2023 р.). Умань : ВПЦ «Візаві», 2023. С. 181-185. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16084>.

49. Курепін В. М. Відновлення туристичної галузі на прикладі Миколаївської області під час війни // *Маркетингові та організаційні механізми повоєнного розвитку галузі гостинності та туризму України* : зб. тез доповідей I Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків , 14-15 листопада 2023 року). Частина 1. Харків : НТУ «Харківський політехнічний інститут», 2023. С. 362-366. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15924>.

50. Kurepin V. Environmental and climate consequences of negligent attitude to green landing in cities and populated points. Науково-практична конференція, присвячена

Всесвітньому метеорологічному дню «На варті кліматичних дій» та Всесвітньому дню водних ресурсів «Вода для миру» (м. Київ, 22-23 березня 2024 р.). Київ, 2024. С. 149-151. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18867>.

51. Курепін В. М., Іваненко В. С. Туризм під час воєнного стану: організація безпечного відпочинку. Сучасні тенденції розвитку індустрії туризму та гостинності: глобальні виклики : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 1 квітня 2024 р.). Харків : Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, 2024. С. 37-39. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17467>.

52. Курепін В. М. Відновлення сфери агротуризму у післявоєнній відбудові сільських територій. Сучасні тенденції розвитку індустрії туризму та гостинності: глобальні виклики : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 1 квітня 2024 р.). Харків : Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, 2024. С. 47-49. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17468>.

53. Курепін В. М. Туризм для осіб з інвалідністю: умови та відповідні послуги. Сучасні тенденції розвитку індустрії туризму та гостинності: глобальні виклики : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 1 квітня 2024 р.). Харків : Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, 2024. С. 322-323. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17480>.

54. Курепін В. М. Екологічні проблеми міста Миколаїв: забруднене повітря. Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України : матеріали X всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 73-74. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17492>.

55. Курепін В. М., Курепін В. М. Безпека в умовах війни: виклики та загрози, шляхи вирішення. Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України : матеріали X всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 74-75. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17493>.

56. Орешко К. Ф., Курепін В. М. Безпечне існування міста: проблеми, компроміси. Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України : матеріали X всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 100-101. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17495>.

57. Курепін В. М. Рециклінг та утилізація будівельних відходів в Україні: виклики та перешкоди. Green Construction = Зелене будівництво : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 16-17 квітня). Київ : Київський національний

університет будівництва і архітектури, 2024. С.192-197.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17499>.

58. Курепін В. М., Курепін В. М. Право громадян на питну воду та водопостачання: місто без води. Актуальні проблеми приватного та публічного права : матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції (м. Ломжа–Харків, 29 березня 2024 р.). Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2024. С. 271-273.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17502>.

59. Курепін В. М. Оцінка ризиків на підприємстві: планування, практичні дії щодо профілактики виробничого травматизму. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту* : матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції. Одеса : ОДАБА, 2024. С. 64-69.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17611>.

60. Kurepin V. M., Oliynyk T.G. Use of artificial intelligence in tourist activities. Research and education in the global world: eurointegration processes during the wartime : Book of papers of the X International Forum for Young Researchers, Kharkiv, May 10, 2024 / O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, TESOL-Ukraine. Kharkiv : O. M. Beketov NUUE in Kharkiv, 2024. P. 211-212.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17943>.

61. Курепін В. М. Екологічна безпека регіонів через впровадження безпечних ресурсозберігаючих технологій. Продовольча безпека України в умовах війни і післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум = Food security of Ukraine in the conditions of the war and post-war recovery: global and national dimensions. International forum : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 30-31 травня 2024 р.) / Міністерство освіти і науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 84-87. DOI:<https://doi.org/10.31521/978-617-7149-78-0-26>.

62. Мелашенко Ю. С., Курепін В. М. Використання енергетичних ресурсів: вплив на навколишнє середовище. Продовольча безпека України в умовах війни і післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум = Food security of Ukraine in the conditions of the war and post-war recovery: global and national dimensions. International forum : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 30-31 травня 2024 р.) / Міністерство освіти і науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 102-104. DOI:<https://doi.org/10.31521/978-617-7149-78-0-32>.

63. Орешко А. Ф., Курепін В. М. Психологія праці як інструмент управління якістю праці : збірник наукових праць XIV всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів. Львів : Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2024. С. 202-203.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18276>.

64. Курепін В. М. Ознаки якісної оцінки ризиків на підприємстві. OSHAgro – 2024 : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 30 вересня 2024 р.). Київ, 2024. С. 3-5. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18902>.

65. Курепін В. М. Примусова праця та торгівля людьми: ознаки використання примусової праці, національний механізм вирішення проблем. Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення : матеріали науково-практичного круглого столу, присвяченого 76-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини (м. Хмельницький, 10 грудня 2024 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С 72-74. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/20209>.

66. Курепін В. М. Протимінна діяльність: посередництво з метою відновлення, захист в умовах війни. Цивільний захист в умовах війни : збірник тез доповідей I міжнар. наук.-практ. конф. м. Львів, 17-18 квітня 2025 р. Львів : ЛДУ БЖД, 2025. С 183-184. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/21165>.

67. Курепін В. М. Правове регулювання безпеки туризму від надзвичайних ситуацій в Україні. Готельно-ресторанний та туристичний бізнес в Україні: формування національно-культурної ідентичності: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24-25 квітня 2025 р. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2025. С 5-7. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/21312>.

68. Курепін В. М. Практичні підходи до реалізації програми боротьби зі стресом на робочому місці. Problems of Emergency Situations : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Черкаси, 14 травня 2025 р. Черкаси : Національний університет цивільного захисту України, 2025. С. 388-390. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/21486>.

69. Щербаков О. Л., Курепін В. М. Регулювання режиму праці та відпочинку працівників аграрної галузі. Проблеми та перспективи розвитку охорони праці: збірник наук. праць V Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів та фахівців-практиків та XV Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів (м. Львів. 15 травня 2025 р.). Львів : ЛДУБЖД, 2025. С. 132-135. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/21885>.

70. Курепін В. М. Найбільш екологічні проблеми України: на межі катастрофи. Екологія, природокористування та охорона навколишнього середовища: прикладні аспекти: матер. VIII Всеукр. наук.-практ. заоч. конф., м. Київ, 17 травня 2025 р. / за заг. ред. Х.С. Мітюшкіної. Київ: МДУ, 2025. С. 28-31. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/22020>.

71. Іваненко В. С. Протимінна діяльність в рамках процесу посередництва: плюси і мінуси. Цивільний захист в умовах війни : збірник тез доповідей I міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 17-18 квітня 2025 р. Львів : ЛДУ БЖД, 2025. С 181-182. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/21164>.

Навчальне видання

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Методичні рекомендації

Укладач: Курепін Вячеслав Миколайович

Формат 60 x 84/16. Ум. друк. арк. 3,3

Тираж 20 прим. Зам. №

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського Національного аграрного університету.

54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.